

Ježíšovo vyučování

- Výroky moudrého učitele (příslloví, podobenství)
- Prorocká slova (žalozpěvy atd.)
 - midrash

Stejně jako většina židovských mudrců měl Ježíš ve svém vyučování určité shodné i odlišné charakteristiky

„Amen, pravím vám” je
výrok charakteristický
pro Ježíšovu autoritu

- Na rozdíl od mnoha jiných rabínů Ježíš necituje starší tradici
- Jiní rabíni o sobě nemluvili v náznacích jako o Bohu

- Podobenství, přísloví apod. byly společným rysem
- Hyperbola (řečnická nadsázka) je obvyklým prvkem určeným k upoutání pozornosti posluchačů
- Humor
- Obrazná vyjádření (skřípění zubů)

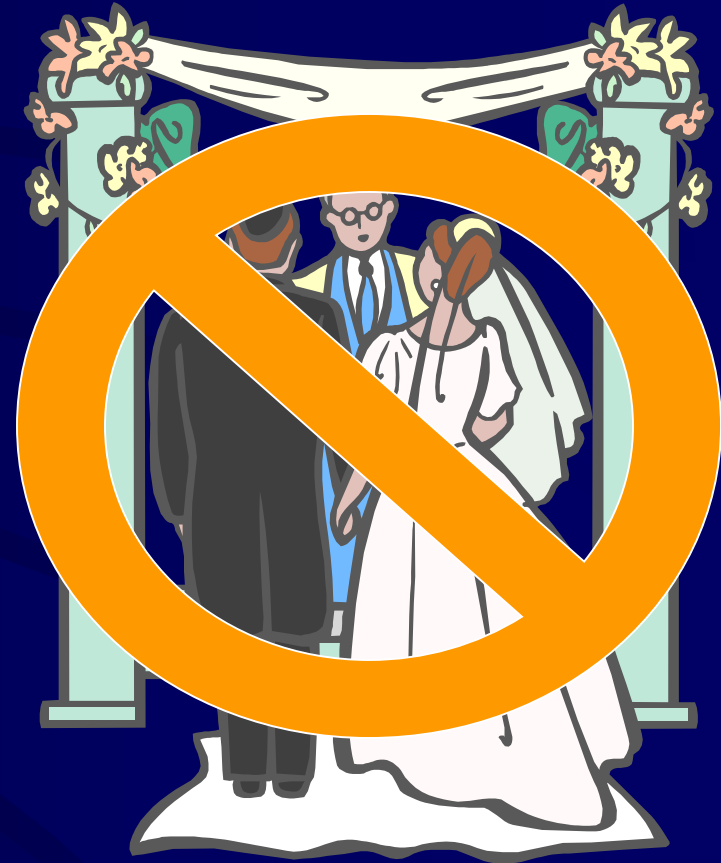
Povaha Ježíšovy židovské rétoriky (nadsázka apod.)

Do jaké míry klademe důraz na
doslovné přijetí Ježíšových slov?

(záleží na tom jakých slov...)

Vezměme Ježíšovo napomenutí, že se ten, kdo uzavře nové manželství, dopouští cizoložství.

- *Pokud* je budeme brát doslovně, je každé další manželství cizoložstvím.
- Proto by křesťané měli ukončit druhé, třetí a další manželství
- Představte si pastorační uplatnění této doktríny!

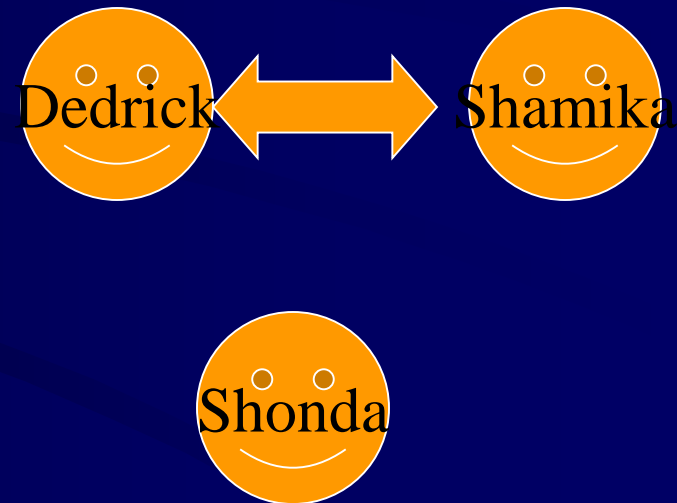

Mk 10,11: Kdo propustí svou manželku a vezme si jinou, dopouští se vůči ní cizoložství

- Povšimněte si slov „dopouští se *vůči ní* cizoložství”:
 - Takový rozvod je zločin, po kterém zůstávají oběti.
 - Je špatný, protože je špatný pro nevinnou stranu
 - V té kultuře mohla být žena rozvedena z téměř libovolné příčiny a jako rozvedená měla jen malé hmotné zabezpečení
- Co však znamená „dopouští se cizoložství”?
 - Může to znamenat jediné – v Božích očích zůstávají manželé.

Mk 10,11: Kdo propustí svou manželku a vezme si jinou, dopouští se vůči ní cizoložství

- Co znamená **cizoložství**?
- Je-li Dedrick ženatý se Shamikou a spí se Shondou, jde o cizoložství v *doslovném* významu
- Pokud se Dedrick rozvede se Shamikou a ožení se se Shondou, je to rovněž „cizoložství” -- pokud Dedrick zůstává v Božích očích ženatý se Shondou.

Ještě větším problémem to je, pokud je manželství nerozlučitelné

- Tehdy i *nevinná* strana zůstává vázána manželstvím!
- L 16,18: Každý, kdo propouští svou manželku a vezme si jinou, cizoloží; kdo se ožení s tou, kterou muž propustil, cizoloží.

Doslovný výrok nebo nadsázka?

- Ježíš často užíval nadsázku

Kontext slov o rozvodu v Mt 5,32 představují hyperbolické výroky

- Jiná Ježíšova vyučování předpokládají nerozlučitelnost manželství
 - Žena u studny
 - Výjimečný případ (Mt 5,32; 19,9)
 - Pavlova svoboda uznat výjimku (1K 7,15)
 - Konkrétní kontext v Mk 10,9

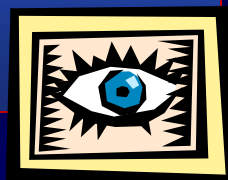
Ježíš často užíval hyperbolu.

- Může se *skutečně* podařit velbloudovi protlačit se uchem jehly?
 - Velbloudí protlak
- Hltali farizeové *opravdu* celé velbloudy??
 - nechutné
- Jak často *doslovně* hýbali Ježíšovi učedníci horami?

Kontext výroku o rozvodu v Mt 5,32 je hyperbola

- 5,29-30: Jestliže tě svádí tvé pravé oko, vyrvi je a odhod' pryč... A jestliže tě svádí tvá pravá ruka, utni ji a odhod' pryč...
- Zdá se, že jen málo z vás toto nařízení vzalo doslova.

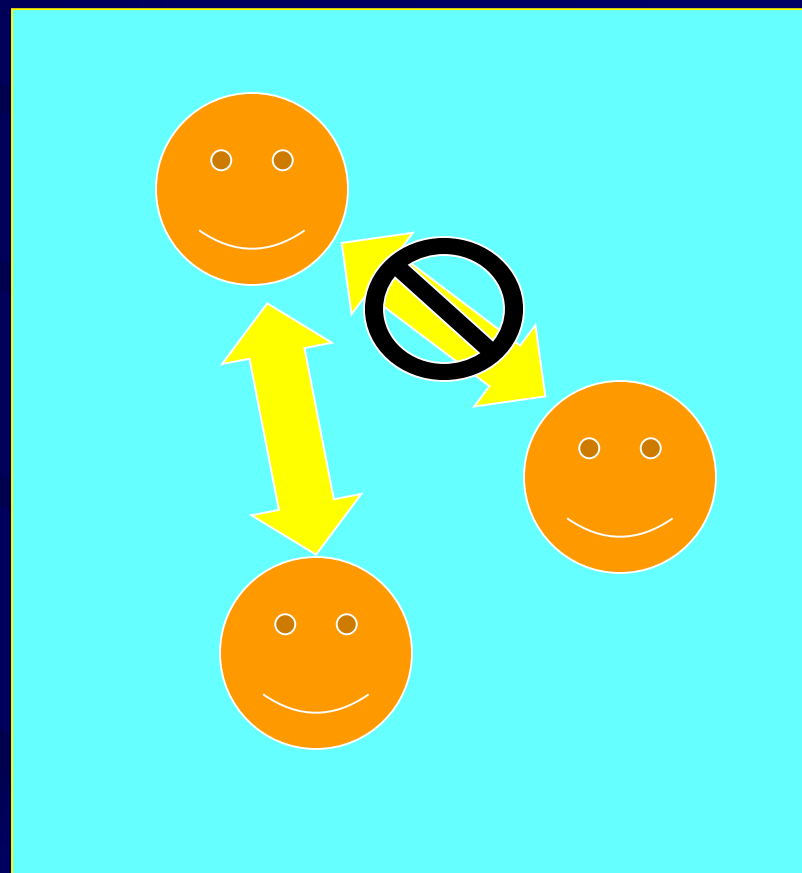
Další Ježíšovo vyučování přepokládá nerozlučitelnost manželství

- Ježíš u studny ženě neříká: „Jednou ses vdala a od té doby jsi žila s pěti dalšími chlápky.“
- Místo toho říká: „Vždyť jsi měla pět mužů, a ten, kterého máš nyní, není tvůj muž.“

Podobně podmíněný případ (Mt 5,32; 19,9)

- ... každý, kdo propouští svou manželku, *mimo případ smilstva*
- Rozvod dle starověké definice = volnost k dalšímu sňatku
 - Otázkou byla platnost rozvodu
 - Je-li nevinná strana platně rozvedená, jak tedy *s ní* může být vinná strana v manželství?

Pavel uznává další výjimku

- Ježíš říká: věřící nemá svobodu rozvést se s věřícím partnerem (opustit věřícího partnera)
- Pavel to však konkretizuje: pokud partner odejde, věřící už není „vázán“ (1K 7,15)
 - *Přesná formulace* starověkého rozvodu stanoví *volnost k novému sňatku*
 - *Pavel* ji přijímá jako obecný princip (jako přísloví) splňující podmínky
 - Čtyři ze šesti textů na téma rozvodu v NZ explicitně uvádějí výjimky

Co mají Matoušova a Pavlova výjimka společného - nevinnou stranu (*cizoložství, opuštění; zneužívání*)

Mk 10,11 mluví o nerozlučitelnosti manželství

Ale Mk 10,9 uznává, že ve skutečnosti může být *rozloučeno*:

- Proto co Bůh spojil, at' nikdo nerozděluje.
- Oba případy mají společné to, že by *nemělo být rozloučeno*, ne že *nemůže být*
- Řečnická *funkce* jazyka je požadavek: chránit manželství; ne kosmický zákon: manželství zůstává nedotknutelné dokonce i v případě, kdy smlouvu poruší druhý partner.

Ježíš pravidelně používal obrazové příměry, aby udržel pozornost lidí

Např. král, kterému jeho
služebník dlužil více 10 000
talentů,

- což bylo pravděpodobně více než celkový objem peněz, který byl v oběhu v té době a u všech národů!
- Který král by dopustil, aby mu někdo tolik dlužil?

Nebo jak to bylo se služebníkem, který podváděl jiné služebníky

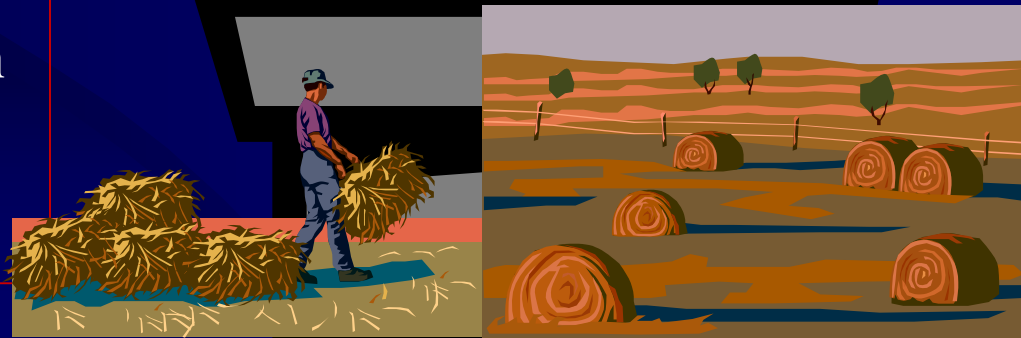
- Poté, co pranýřoval náboženské vůdce své doby,
- nás Ježíš varuje, abychom při jeho návratu nebyli stejní jako oni,
- Takoví špatní služebníci budou „rozsekáni na kusy“ a uvrženi do pekla

Ježíš ruší naše tradice výkladu a povolává nás, abychom se vyrovnali se skutečnou *zvěstí* Písma

- Přinášejte **do mých skladů** úplné desátky. Až bude ta potrava v mém domě, pak to se mnou zkuste, praví HOSPODIN zástupů ... (Mal 3,10)
- Ve skladech **se uchovávalo obilí**.
- Toto obilí pak rozdělovali mezi *všechny* Levity, nejen mezi ty, kdo patřili do místního společenství

Přineste vaše
desátky mně

Běda vám, zákoníci a *farizeové*, pokrytci!
Odevzdáváte desátky z máty, kopru a kmínu Mt 23,23

Desátek byla 1/10 zemědělské výroby.

Farizeové však spojili různé pasáže a přišli se třemi desátky: tedy 20 % po dva roky a 30 % ve třetím.

(Farizeové žili převážně ve městech a desátky se vztahovaly hlavně na rolníky, ale farizeové uvalili desátky na každé jídlo, které zakoupili.)

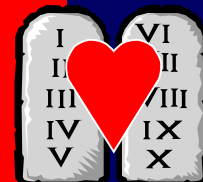
Farizeové však diskutovali, co všechno patří k potravinám, jestli tedy je třeba z toho odvádět desátky nebo ne.

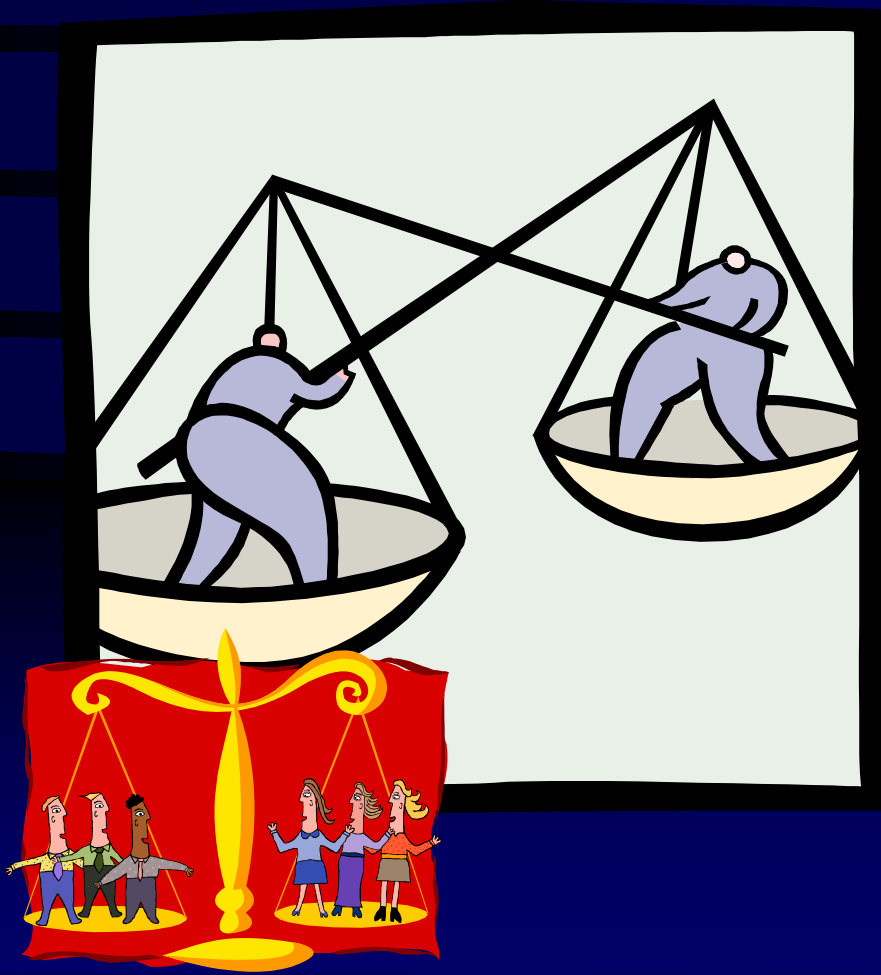
- Pozdější rabíni říkali, že desátky je třeba platit z kopru a kmínu, ale z máty ne
- Šamaité v prvním století zpochybňovali i kmín.
- Ale Ježíš oslovuje přesvědčené farizeje: „Dáváte desátky z koření – máty, kopru a kmínu“

Ačkoliv dáváte desátky, “nedbáte na to, co je v Zákoně důležitější: právo, milosrdenství a věrnost.” (Mt 23,23)

- Idea hledání *srdce* Božího zákona nebyla nová:
- Nyní tedy, Izraeli, co od tebe požaduje HOSPODIN, tvůj Bůh? Jen aby ses bál HOSPODINA, svého Boha, chodil po všech jeho cestách, miloval ho a sloužil HOSPODINU, svému Bohu, celým svým srdcem a celou svou duší, abys dbal na HOSPODINOVA přikázání a nařízení, která ti dnes udílím, aby s tebou bylo dobře. (De 10.12-13)
- Člověče, bylo ti oznámeno, co je dobré a co od tebe HOSPODIN žádá: jen to, abys zachovával právo, miloval milosrdenství a pokorně chodil se svým Bohem (Mi 6,8)

Jak Ježíš, tak rabíni zastávali stejný názor, že v Tóře není nic nedůležitého (Mt 5,19)

- Ježíš však zdůraznil, že něco bylo závažnější:
- **‘Miluj Hospodina, Boha svého celým svým srdcem, celou svou duší a celou svou myslí.’** Toto je **první a největší přikázání ...** (22,36-38; srov. R. Akiba)
- **Blázní a slepci! Co je větší: ... Slepci! Co je větší: ...?** (23,17, 19)
- Kontext celé knihy: spravedlnost (5,22; 23,33); milost (9,13); víra (8,10)

Ježíšovi současníci si opravdu uvědomovali,
že některé výroky týkající se zákona
byly závažnější než ostatní

- Rabíni říkali, že trest za zanedbávání bílého vlákna v modlitebním šálu je větší než trest za zanedbávání modrého vlákna

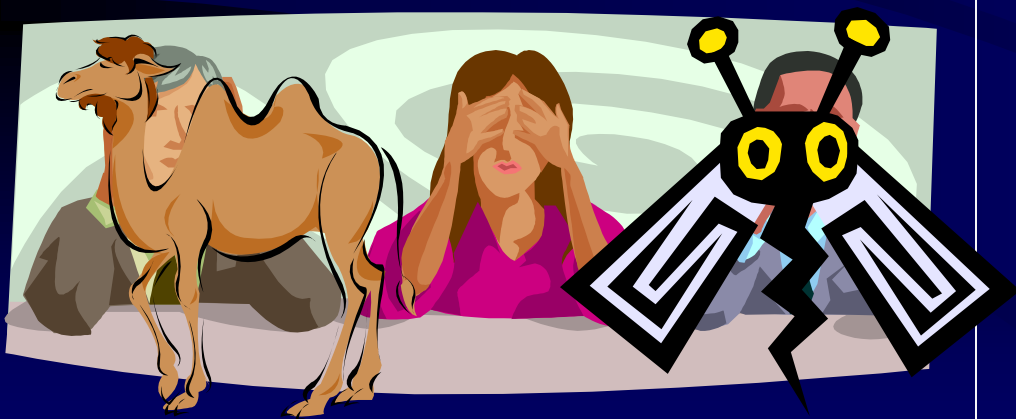

Tehdy Ježíš učinil vtipnou obraznou narážku, kterou upoutal pozornost svých posluchačů.

Slepí
vůdcové?

- Slepí vůdcové, cedíte komára, ale velblouda spolknete!
- tj. soustředí se na *maličkosti* (jako desátky, řečeno jako přirovnání), ale zanedbávají Boží *srdce* v *Zákonu*

- Tady může být **vtipná slovní hříčka**: v aramejštině zní **komár a velbloud** podobně (*gamla vs. kalma*)
- **Proroci často** k vynesení soudu **užívali slovní hříčky** (Mi 1; Jer 1; Amos 8)
- **Farizeové se vyhýbali mouchám (jako nečistým, ale cokoliv menšího než čočka (např. komár) bylo v pořádku**
- **Komáři v příslovích symbolizovali něco malého, velbloudi něco velkého**
- **Ovšem *obojí* byli **nečistí** (Lv 11)!**

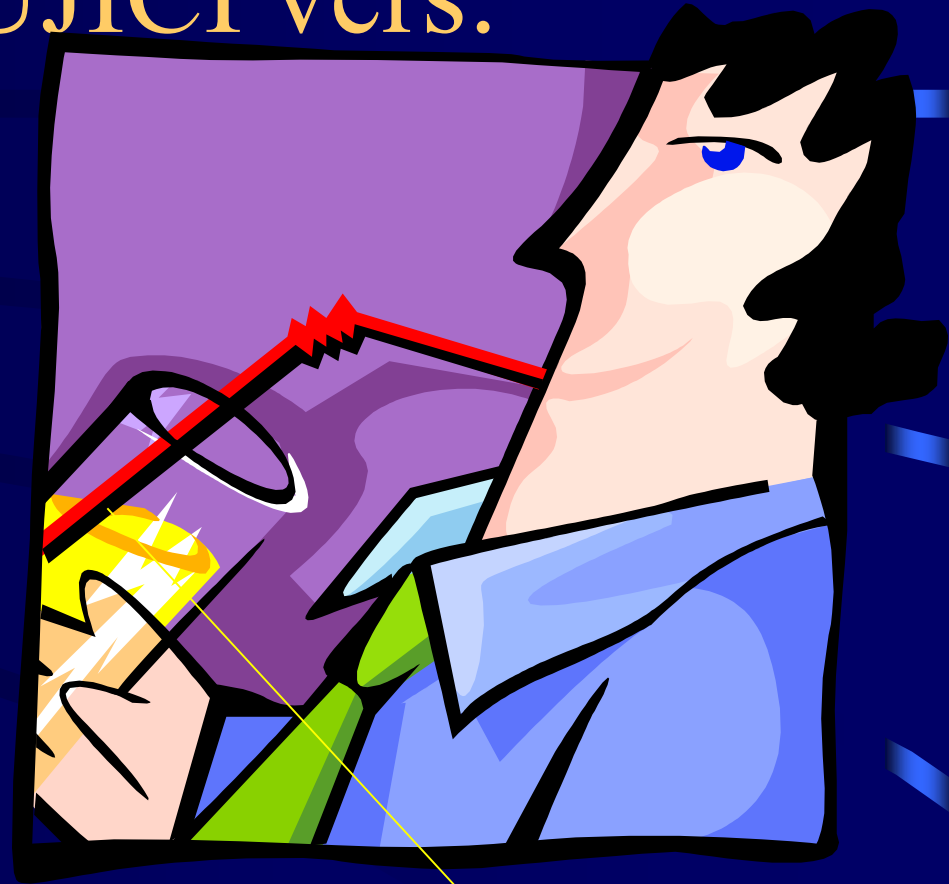

Pití jednoho z tučných velbloudů
procezených uchem jehly

NÁSLEDUJÍCÍ verš:

**Běda vám, zákoníci a
farizeové, pokrytci!
Očišť'ujete číše a talíře
zvenčí, ale uvnitř jsou
plné hrabivosti a
chtivosti.**

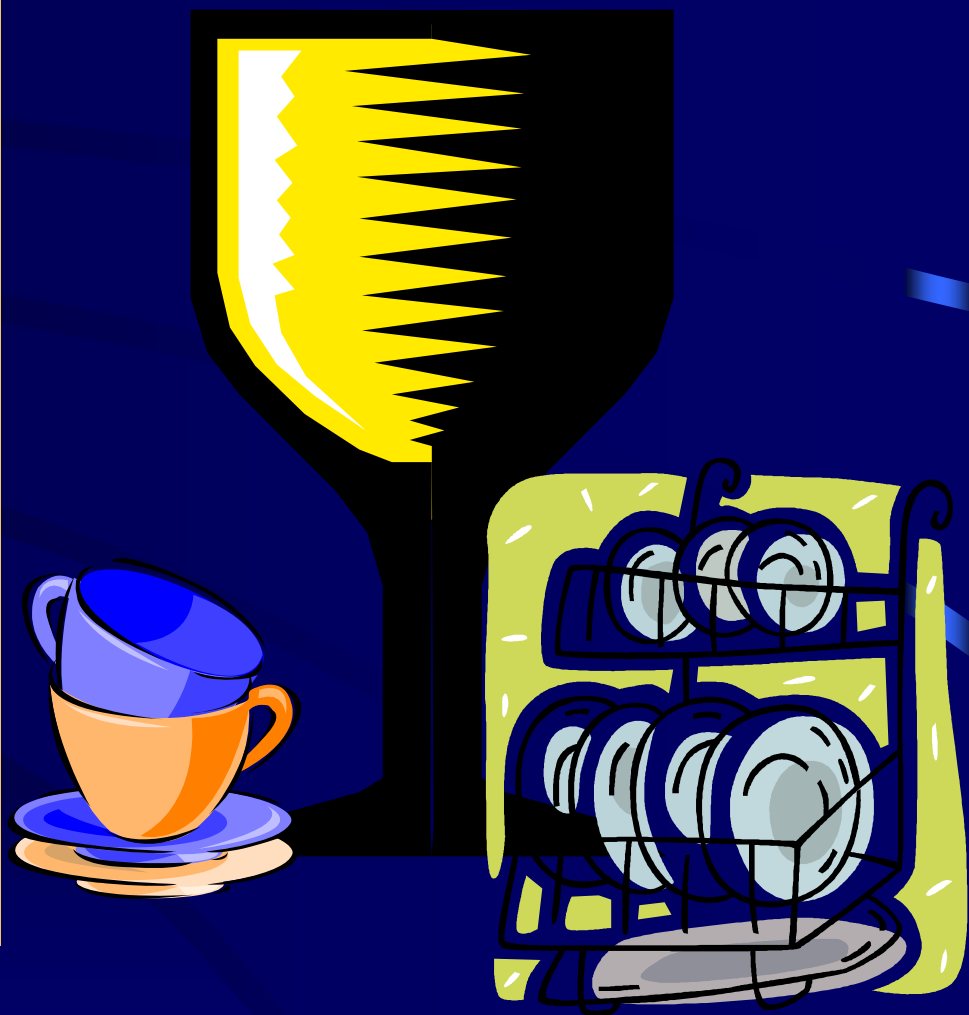
**Slepý farizeji, vyčist'
především vnitřek číše, a
bude čistý i vnějšek.
23,25-26**

Hrabivost a chtivost

Ježíš zde užívá obrazný jazyk a naráží tím na diskuse mudrců.

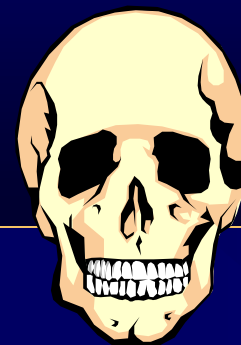
- Hovoříme-li o *opravdových* číších, Šamaité nedbali na to, zda čistí dříve vněšek nebo vnitřek.
- Hilelité čistili napřed vnitřek.
- Porovnejme aramejské výrazy: „dát chudým (L 11,41, *zakkau*) vs. „čistit“ (zde, *dakkau*)

Farizeové jsou kápa ohledně
rituální čistoty, a Ježíš je nazývá
nečistými!!!

Ovšem nejhorší nečistotou bylo mrtvé
tělo. Tak daleko by snad nezašel?

Chcete se vsadit?

NÁSLEDUJÍCÍ verš!

Běda vám, zákoníci a farizeové,
pokrytci! **Podobáte se
obíleným hrobům, které
zvenčí vypadají pěkně, ale
uvnitř jsou plné lidských kostí
a všelijaké nečistoty.** Tak i vy
se navenek zdáte lidem
spravedliví, ale uvnitř jste
samé pokrytectví a nepravost.
Mt 23,27-28

Na rozdíl od většiny druhů nečistoty dotek mrtvého těla způsobil, že člověk byl nečistý celý týden! (Nu 19)

- Podle farizejské tradice stačilo, když se *stín* člověk dotkl mrtvoly nebo hrobu.
- Židé na jaře bílili hroby, aby varovali poutníky přicházející na Pesach (L 11,44)
- Matouš se však zaměřil na obílení jako zkrášlení – utajení korupce (Ezechiel 13,10-12)

Nyní se Ježíš blíží k utrpení

Běda vám, zákoníci a farizeové, pokrytci! *Stavíte* náhrobky prorokům, *zdobíte* pomníky spravedlivých a říkáte: ‚Kdybychom my byli na místě svých otců, neměli bychom podíl na smrti proroků.‘ Tak svědčíte sami proti sobě, že *jste* synové těch, kdo zabíjeli proroky. Dovězte tedy činy svých otců!!--23,29-32

- Tato slova předznamenávají slovní hříčku: “otcové – předchůdci” mohou značit jak rodinné předky, tak osoby, podle jejichž vzoru člověk jedná.

Proto si přivolávají pro ně připravený soud

- „Hadi, plemeno zmijí, jak uniknete pekelnému trestu?“ (23,33)
- Lidé té doby často věřili, že mláďata zmijí se líhnou v těle matky a pak se prokoušou ven, čímž matku zabijí.
- Zmije tedy byly považovány za vrahy svých rodičů – morálně ohavné.

- Doplněte tedy číše svých předchůdců!
- Byli jako vrahové svých rodičů
 - Ne dobré děti Abrahamovy
 - Zabíjeli proroky
- Zabijete i mne!

- aby na vás padla všechna spravedlivá krev prolitá na zemi, od krve spravedlivého Ábela až po krev Zachariáše, syna Barachiášova, kterého jste zabili mezi chrámem a oltářem. Amen, pravím vám, to vše padne na toto pokolení. 23,35-36
- Abelova krev křičela ze země proti jeho vrahovi (Ge 4,10)
- Posledním mučedníkem v židovském SZ byl Zekarjáš, a ten se modlil za odplatu (2Pa 24,21-22)
- Židovská tradice říkala, že pramen jeho krve zurčel po generace.
- Ježíš říká: **VŠECHNA TATO KREV**, od prvního mučedníka po posledního, padne na **TUTO generaci**, protože vy zabijete MNE

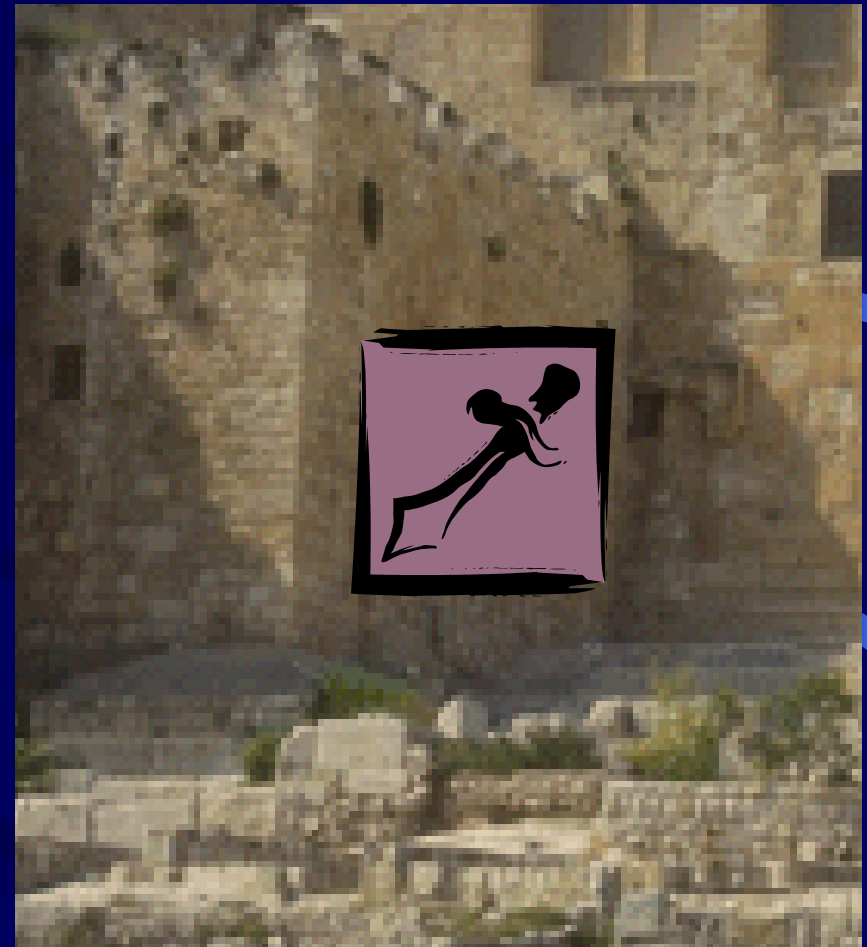

Ježíš není jen MUDRC, ale také PROROK.

- To vše padne na *toto* pokolení - 23,36
- Hle, váš dům se vám ponechává pustý. 23,38

- Který dům byl ponechán pustý v tom pokolení?

Z kontextu poznáme, o kterém domě mluví – a kdy

- V 23,37 Ježíš nařiká nad Jeruzalémem, předtím než říká, že jeho dům zůstane pustý (23,38)
- V následujících verších (24,1-2) konkrétně hovoří o zničení chrámu
- Když Ježíš vyšel z chrámu a odcházel odtud, přistoupili k němu učedníci a ukazovali mu na chrámové stavby. On však jim řekl: „Vidíte toto všechno? Amen, pravím vám, že tu nezůstane kámen na kameni, všecko bude rozmetáno.“

Učedníci mu pak kladou dvě otázky (24,3)

- kdy „to” nastane?

- Výraz „to” připomíná

Ježíšova předchozí

slova: Vidíte toto

všechno ... nezůstane

kámen na kameni ..."

- jaké bude
znamení tvého
příchodu a
skonání věku?

- Ježíš tu má v následujícím kontextu odpovědět na dvě otázky. Často se mýlíme, když je bereme jako jedinou.

Jeho promluva zodpovídá obě otázky.

Zničení chrámu:

- „znesvěcující ohavnost” způsobí „zničení svatého místa” (24,15)
- Útěk do hor atd (24,16-20)
- Takto se Ježíšova slova naplnila za života další generace

Znamení konce:

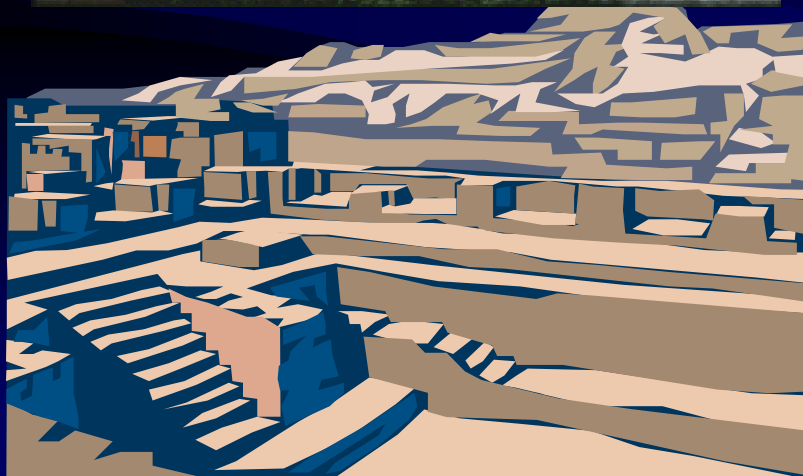
- Ježíš nejdříve o znameních nemluví
- Pak uvádí, co bude konci nezbytně předcházet
- A nakonec jediné znamení, které musí bezprostředně předejít – jeho znamení na nebi

Zničení chrámu

- Ježíš říká: “Váš dům bude ponechán pustý v tomto pokolení”
- „Toto pokolení” vždy v Matoušově evangeliu znamená osoby v té době žijící!
- Pak hovoří o znesvěcení chrámu, v jehož důsledku bude zničen.”

Chrám byl zničen za života generace přesně po 40 letech po Ježíšově předpovědi

- Kdykoliv Izrael hřešil, Bůh dopustil zničení nebo znesvěcení chrámu
- Babyloňany, Antiochem Epifanem a (roku **70**) Římany.

V tomto kontextu Ježíš vybízí, aby utekli,
až uvidí znesvěcení vedoucí ke zničení

- Jako Abelova a Zekarjášova krev (Zekarjášova byla prolita v chrámu) volala po soudu (23,35)
- V roce 66 židovští vlastenci povraždili kněze v chrámu
- Josephus tento skutek nazval ohavností zničení
- Chrám byl zničen přesně o tři a půl roku později

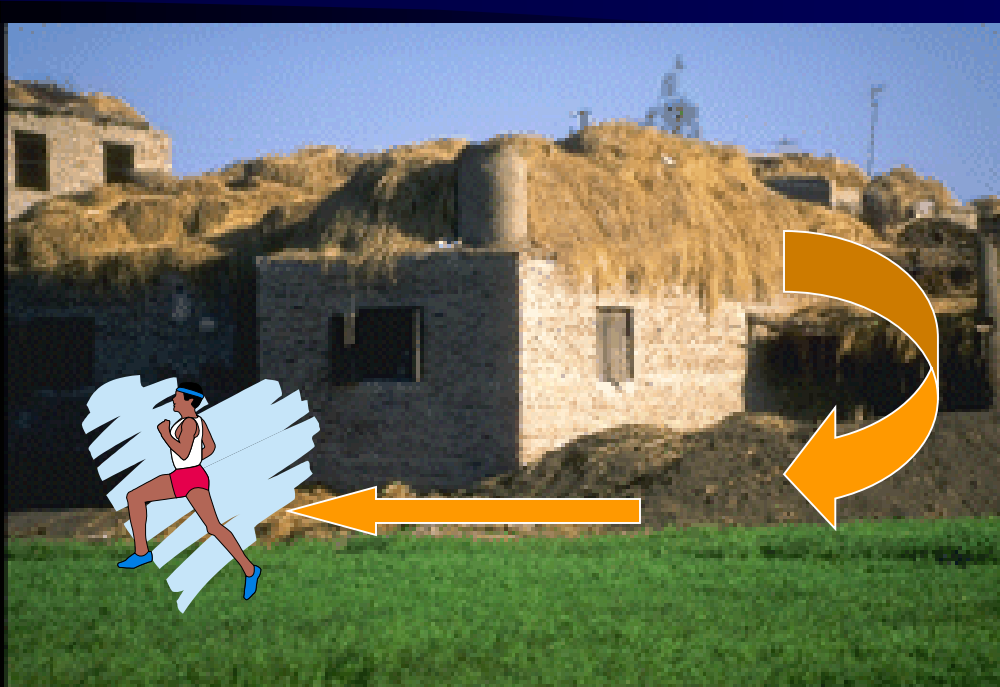

Ježíš vybízí, aby uprchli *ihned*

- 24,16: „ti, kdo jsou v Judsku, ať uprchnou do hor;”
 - Jeruzalém byl v hor-
naté krajině
 - To bylo strategické
umístění
 - David a Makabejští
vedli záškodnickou
válku z hor

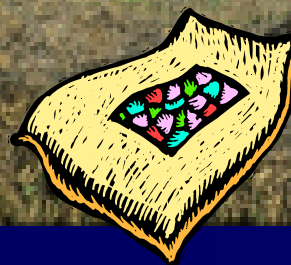
Ježíš vybízí ke chvatu.

- kdo je na střeše, ať neseštuje, aby si něco vzal z domu; (24,17)
- Měli ploché střechy
- Vnější schodiště vedlo na ulici, aniž by se vcházelo do domu

- **kdo je na poli, ať se nevrací, aby si vzal plášť (24,18)**
- **když za svítání začínali pracovat, bylo chladno**
- **v poledne odkládali pláště na okraji pole**
- **plášť byl v noci jejich přikrývkou**
- **Ježíš říká: Nechte je být a *zdrhejte!***

Více ve spěchu

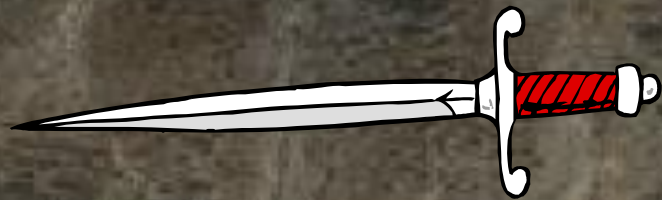

Modlete se, abyste se nemuseli dát na útěk v zimě (24,20)

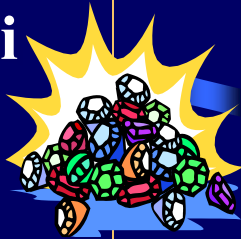
- Zima byla pro cestování velmi obtížná, i vojsko v zimě odpočívalo.
- Cestování by bylo obzvláště nebezpečné v někdy zasněžených judských horách
- Během zimy se rozvodnily řeky (období dešťů) a bylo obtížné je překročit
- Římané zajali a pobili velkou skupinu uprchlíků, kteří uvízli v rozvodněném Jordánu

Spěch byl opravdu důležitý.

- Okamžitost *mohla* být nadsázka, ale Ježíš měl na mysli pohotovost.
- Po jaru 68 se uprchlíci ani nemohli vzdát Římanům
- Syrští vojáci v domnění, že spolykali drahokamy, jim rozpárali břicha
- Jeruzalémští křesťané však bezpečně uprchli do Pelly

Kromě událostí dovršených v roce 70, Ježíš mluví i o dalších aspektech konce.

- Falešní proroci (24,4-5)
- Války, zprávy o válkách (24,6-7)
- hladomory, zemětřesení (24,7)
- ALE: Musí to být, ale to ještě nebude konec. Ale to vše bude teprve začátek (porodních) bolestí. (24,6, 8)

V kontrastu přidává nutný předpoklad konce

- ***O některých věcech říká, že „konec má stále ještě přijít”***
- ***Ale pak říká: „tato dobrá zpráva o království bude kázána celému světu na svědectví a pak přijde konec”***
- ***Chcete, aby se Ježíš vrátil brzy?***
- ***„Vyhlížejte den Boží ” (2P 3)***

Pavel rozvíjí Ježíšovo vyučování o poslední době z Matouše 24.

Matouš 24

- Varujte se **falešných proroků**
- **odpadlictví a nepravost** poslední doby
- **Počátek krutých porodních bolestí**
- znesvěcení **chrámu** Římany (kteří v roce 70 oslavovali císaře v chrámu)
- (neznáme **čas nebo dobu** obnovy Izraele Sk 1,6-7)

1Te 4-5; 2Te 2

- **Falešní proroci** (2Te 2)
- **Odpadlictví** poslední doby člověi **nepravosti** (2Te 2)
- **Kruté porodní bolesti** (Ř 8,22), konečný tlak (1Te 5)
- Člověk nepravosti oslavovaný v chrámu, vyhlašuje se za Boha (2Te 2)
- (neznáme „**čas nebo dobu**” Kristova návratu 1Te 5,1)

- Ježíšovo vyučování
- Ježíšův „**příchod**“ (*parousi* výraz často užívaný pro krále)
- Přejde v oblacích (24,30)
- Shromáždí své vyvolené svými *anděli* (24,31)
- Shromáždí je hlasem polnic (24,31)

Přejde jako zloděj v noci (24,43)

Pavlovy komentář

- Ježíšův „**příchod**“ (*parousia*) a naše “setkání” (apantesis)
- Přejde v oblacích (1Te 4,17)
- Shromáždí věřící (vyvolené-2Te 2) hlasem *archanděla* (1Te 4,16)
- Shromáždí je hlasem polnic (1Te 4,16; *poslední polnice*, 1K 15,52)
- Přejde jako zloděj v noci (1Te 5,2)

Pavel jasně zamýšlel připomenout Ježíšovo vyučování

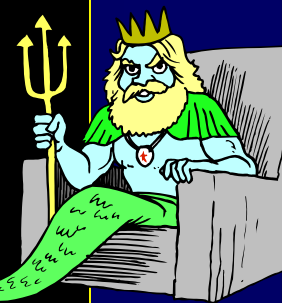
- Existovalo mnoho různých představ o poslední době, ale Ježíš přesně odráží motivy, které Ježíš vyučoval.
- Pavel je uvádí „Pánovými vlastními slovy“ (1Te 4,15) a předává je (2Te 2,15) – jazyk užívaný pro předání toho, co člověk získal od dřívějšího učitele..
- Ranější dopisy v NZ (1-2 Te) tak dosvědčují pravdu Ježíšových výroků o poslední době ještě před sepsáním evangelií.

Dokazují však ještě něco.

- Ježíš mluvil o svém druhém příchodu „ihned po soužení” (24,29)
- Pavel používá tyto Ježíšovy výroky, když hovoří o „vytržení” křesťanů, aby se setkali s Ježíšem ve vzduchu
- Jeho výraz pro „setkání” obvykle znamená, že se s Ježíšem setkáme na jeho cestě dolů a staneme se jeho průvodem – na zemi!
- Pavel říká, že Ježíš „sestoupí z nebes s výkřikem” a křik spolu s hlasem polnic byly válečným rykem!
- Zdá se, že Pavel vůbec neuvažuje o tom, že by vytržení mohlo přijít jindy než současně s Ježíšovým druhým příchodem – po Antikristovi.

Proto Pavel také říká:

- Pokud jde o příchod Pána Ježíše, kolem něhož budeme shromážděni (2Te 2,1)
- jako by den Páně měl už nastat (2,2)
 - (a Pavel už tento čas spojuje se závěrem v 1T 5,2; srov. 2 P 3,10-12: poté zničený svět)
- nedojde ke vzpouře proti Bohu a neobjeví se člověk nepravosti, Syn zatracení. ... a ,usedne v chrámu Božím‘ (2,3-4)
- Nedostaneme úlevu od svého utrpení, dokud Ježíš nepřijde, aby zničil hříšné a veřejně oslavil svaté (1,5-10 (překlad))
- Proto je Ježíš vezme jako zloděj, aby je zničil (vztahují se k tomu veškeré “výhružné” pasáže)

Dnes je obvyklý názor, že Ježíš „vytrhne” svou církev před konečnou dobou soužení.

- **Můžete vidět, proč je oblíbený.**
- **JENŽE: nezačalo Velké soužení, o kterém Ježíš hovořil, už dávno?**
- **Věděli jste, že nikdo nezpozoroval tuto zmínku v Písmu do roku 1830?**
- **Od doby, kdy to někdo uviděl, je snadné nalézt určité verše, které jako by to potvrzovaly.**
- **Ovšem raní církevní otcové zastávali názor, že k vytržení dojde po velkém soužení a před tisíciletým královstvím. Většina církevní historie tisícileté království neuznávala (Luther, Kalvín a další); většina znovuzrozených Američanů 19. století byla přesvědčena, že poslední doba přijde po tisíciletém království. Je možné, že jsou naše názory na poslední dobu někdy utvářeny naší církevní tradicí?**

Je možné, že nás Ježíš chtěl před něčím varovat?

Je možné, že by se křesťané měli učit
žít obětovaným životem
a neočekávat, že se vyhnou veškerému
utrpení?

Kdo chce jít za mnou, zapři sám sebe, vezmi svůj kříž a následuj mne. Neboť kdo by chtěl zachránit svůj život, ten o něj přijde; kdo však ztratí svůj život pro mne, nalezne jej. Jaký prospěch bude mít člověk, získá-li celý svět, ale svůj život ztratí? A zač získá člověk svůj život zpět? Syn člověka přijde v slávě svého Otce se svými svatými anděly, a tehdy odplatí každému podle jeho jednání.